

Palvelualueiden vastineet vuoden 2023 arviointikertomuksen havaintoihin

Tarkastuslautakunnan esittämät havainnot (tekstissä kursivoituna ja vahvennettuna) ovat lainauksia tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta, joihin on pyydetty kunnanhallitusta ja lautakuntia antamaan vastineensa kunnanvaltuustolle sekä tarkastuslautakunnalle lokakuun loppuun mennessä.

Tarkastuslautakunnan havainnot vuoden 2023 tilinpäätöksestä:

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimiala	Tarkastuslauta-kunnan arvio: tavoitteiden toteutuminen	Tarkastuslautakunnan kommentit	Palvelualueiden vastineet:
Hallintopalvelut		<p>+ Mäntsälän toimintakulut 3176/asukas keskimääräistä alhaisemmat, vrt Kuuma-kunnat</p> <p>+ Vuosikateprosentti >100 %, toteutui 167 %</p> <p>+ Konsernin lainat ja vastuut, ei ylitä kriisikuntarajaa toteutui - 1425 euroa/asukas vähennystä vuodesta 2022</p> <p>- Sairauspoissaolot yli 12 pv/hlö, toteutui 14,8 pv/hlö</p> <p>-Aloitteiden käsittelyn läpimenoaika, tavoite 3kk, toteutui 6 kk</p>	<p>Monica</p> <p>Vuonna 2023 oli edelleen paljon hengitystie-infektioita jotka vaikuttivat lyhyiden alle 7 kp sairauspoissaolojen kasvuun. Pitkien(yli 90 kp:n sairauslomien kohdalla oli tilanteita, joihin ei kuntoutus/ työkyvyntuen toimenpitein ollut mahdollista vaikuttaa.</p> <p>Keskiarvoa nostaa muutama vanha aloite, jotka merkitty keskeneräiseksi. Aloitteiden käsittelyn seuranta tehostettu ja edelleen tehoistetaan kunnan johtoryhmän toimesta.</p>
Sivistyspalvelut		<p>+ Mäntsälän toimintakulut 3176/asukas on keskimääräistä alhaisemmat, vrt Kuuma-kunnat</p>	<p>Hapan tavoite!</p>

		<p>+ Kuntalaisten tyytyväisyyskysely toteutettu ja tulokset viety talousarviotavoitteisiin</p> <p>- Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi, % 8. ja 9. luokan oppilaista, tavoite 26,7 %, toteutui 37,7 %</p> <p>- Koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa 4. ja 5. luokan oppilas tavoite 5,6 %, toteutui 8,7 % ja 8. ja 9.luokan oppilas, tavoite 8 %, toteutui 8,9 %</p>	<p>Kuntalaiskysely on Hapan tavoite!</p> <p>Perheiden tilannetta on tuettu vuoden 2023 aikana tarjoamalla liikuntapalveluissa harrastestipendiä lapsille ja nuorille. Erityisryhmien liikunta on tuettu Futuurikerhon kautta. Nuorisopalveluiden kohderyhmään kuuluvat erityisesti yläkouluikäiset nuoret. Kunnan tuki perheille toteutuu omien palveluiden kautta ja on välillistä tukea perheille. Kunnan palveluissa ei ole taloudellisia esteitä.</p> <p>Teemme kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennalta ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi systemaattista työtä. Toimintaamme ohjaa suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä (<u>sisältyy opiskeluhoitosuunnitelmaan</u>) sekä erillinen 15 toimenpiteen toimenpideohjelma (<u>Sivltk 12.10.2021 §36</u>). Mäntsälän kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastaisen työn sivustot otetaan käyttöön lv. 2024-2025 (<u>henkilöstön sivusto</u> sekä <u>oppilaiden ja huoltajien sivusto</u>). Sivustot löytyvät myös oppilaiden sekä henkilöstön turvallisuuskansioista.</p> <p>Kevään <u>2024 KiVa-kyselyn tulosten</u> perusteella kiusaaminen on vähentynyt seuraavasti: KiVa-kuntaraportin 2024 (N=1752, vuosiluokat 1–9) mukaan kiusaajana toimiminen on laskenut eli tulos on parantunut 0,5 % vuodesta 2023 (4 %) vuoteen 2024 (3,5 %). Tulos on myös vertailukuntien (2024, 4,4 %) tulosta 0,9 % parempi. Vertailukuntien tulos on heikentynyt 0,7 % vuodesta 2023 (3,7 %) vuoteen 2024 (4,4 %). Kiusatuksi joutuminen on niin ikään laskenut eli tulos on parantunut 1% vuodesta 2023 (10,8 %) vuoteen 2024 (9,8 %). Tulos on myös vertailukuntien tulosta (2024, 11,2 %) 1,4 % parempi. Vertailukuntien tulos on heikentynyt</p>
--	--	---	---

			<p>0,5 % vuodesta 2023 (10,3 %) vuoteen 2024 (10,8 %).</p> <p>Vuoden 2024 aikana päivitämme ja kehitämme em. suunnitelmia edelleen. Keskeiset kehittämiskohteet ovat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden vahvistaminen, kiusaamisen eri muotojen tunnistaminen, koulun sisäisen ja ulkoisen yhteistyön edistäminen, kouluissa tapahtuvan nuorisotyön sekä poliisiyhteistyön vahvistaminen, 3. sektorin kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen sekä sovittelutoiminnan laajentaminen. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitettiin keväällä 2024.</p>
Hyvinvointipalvelut		<p>+ Kunnan myöntämä tuki järjestöille 340.000 euroa, toteutui 381.347 euroa</p> <p>+ Kuntalaisten tyytyväisyyskysely toteutettu ja tulokset viety talousarviotavoitteisiin</p> <p>+ Hyte-kerroin, tavoite 18,0 euroa/asukas, toteutui 19,2 euroa/asukas</p> <p>- Huumausainerikokset yhteensä vuodessa enintään 45, toteutui 51</p> <p>-Vaikuttamistoimielinten lausuntojen ja aloitteiden määrä vähintään 16, toteutui 12</p>	<p>Huumausainerikosten hillitsemiseen yksittäiset toimialat eivät voi kovin paljon tehdä. Tähän tarvitaan tiivistä yhteistyötä myös hyvinvointialueen kanssa. Kuntaan on palkattu ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, joka tehtäviin kuuluu ehkäisevän päihdetyön koordinointi eri toimijoiden kanssa.</p> <p>Eri toimialojen tulee jatkossa yhdessä laatia suunnitelma esim. hankkeista tms. suunnitelmista. Suunnitelma toimitetaan vaikuttamistoimielimille kokonaisuudessaan, joten he pystyvät ennakoimaan ja tekemään lausuntoja jo suunnitelmavaiheessa. Eri toimialojen päälliköt/asiantuntijat vierailevat vaikuttamistoimielinten kokouksissa säännöllisin väliajoin kertomassa kuntalaisten arkeen liittyvistä suunnitelmista.</p> <p>Kuntalaisten hyvinvointiin liittyviä katsauksia raportoidaan osavuosikatsauksissa ja kuntalaisilloissa, joita on pidetty kevätpuolella eri puolella Mäntsälään. Elinikäisen oppimisen ja hyvinvointipalvelualueen</p>

			asioita on hyvinvointipäällikkö käynyt kertomassa säännöllisesti kunnan johtoryhmässä ja kunnanhallituksessa.
Tekniset palvelut		<p>+ Liikenneturvallisuus, henkilövahingot tavoite alle 20, ei yhtään kuollutta, 16 loukkaantunut, henkilövahinko-onnettomuuksia 10</p> <p>+ Kevyen liikenteen uusia väyliä vähintään 400.000 eurolla, toteutui 525.000 euroa</p> <p>+ Rakennuslupien käsittelyaika, kun lupahakemus on riittävä päätöksentekoon, 2–5 viikkoa, toteutui tavoitteen mukaisesti</p> <p>- kuntakonserni on hiilineutraali v. 2035 mennessä, tavoite 5,2 tCO2 euroa/asukas, toteutui 5,4 (tieto vuodelta 2022)</p>	
Kuntakehityspalvelut		<p>+ Raakamaan hankinta tavoite 30 ha, toteutui 90,2</p> <p>+ Kunnan omakotitonttivaranto vähintään 30, toteutui 34</p> <p>- Myynnissä olevat vapaat yritystontit pieniä tontteja tavoite 5, toteutui 2 kpl, suuria tontteja tavoite 1, ei toteutunut</p> <p>- Aloittavien yritysten nettolisäys tavoite 70, toteutui 63</p>	

”Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston vuodelle 2023 asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutettiin. Verotulojen ja valtionosuuksien arvioitua positiivisempi kehitys mahdollisti talousarvion tavoitteiden toteutumisen. Strategiset tavoitteet saavutettiin pääosin. Mäntsälän väkiluku on ollut lievässä kasvussa useamman vuoden ajan, mutta kasvu ei toteutunut kärkitavoitteen mukaisesti (0,5–1 %). Väkiluku kasvoi vuoden 2023 aikana 38 henkilöllä. Tarkastuslautakunta keskusteli koulukiusaamisen tavoitteista ja esittää, että koulukiusaamisen osalta tulisi olla nolla toleranssi.”

Vastine: Esa/Hannu?

Kuntakonsernin talous

Tarkastuslautakunta toteaa, että vaikka kriisikuntakriteerit eivät täyty, on kunnan lainanhoito-kyky kriisiytymässä tulorakenteen muutoksen vuoksi. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus on 187 %, joka tarkoittaa sitä, että vieraan pääoman takaisinmaksuun menisivät lähes kaikki kahden vuoden käyttötulot. Tunnuslukujen valossa lainaa joudutaan lyhentämään uudella lainalla. Lisäksi merkittävä osa lainoista erääntyy vuosina 2025–2026, mikä lisää erityisesti korkoriskiä.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kuntakonsernissa tulisi laatia konkreettinen pidemmän aikavälin toimenpidesuunnitelma talouden vakauttamiseksi, jotta vastuista ja sitoumuksista selvittäisiin myös tulevaisuudessa. Kunnan on velkavastuiden lisäksi vastattava lakisääteisistä tehtävistä. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kunnan vastuuriskiä lisää myös konserniyhtiöiden uudistettavien lainojen mahdollinen lainaehtojen heikentyminen ja kohoavat korko- ja rahoituskulut.

Vastine: Tarkastuslautakunnan havainto on aiheellinen. Kunnan talouden näkökulmasta jatkossa on olennaista hallita vuosikatteen ja investointitason tasapainoa, jotta kunta ei velkaannu ja lainakantaa saadaan hallitulle tasolle. Tuloslaskelman tulisi osoittaa jatkossakin ylijäämää, koska nollatulos käytännössä tarkoittaa, että vuosikate ei ole riittävä kattamaan investointimenoja ja lainanlyhennyksiä ja kunta velkaantuu edelleen. Kunnan velkamäärä olisi saatava alenemaan, jotta kunnalla on varaa vuoden 2027 alusta alkaviin isoihin investointeihin. Lainanhallinnassa on tasapainoitettava kunnan elinvoimaisuuden ja kasvutavoitteiden sekä nykyisen palveluverkon käyttötalousmenojen hallinnassa. Myös konserniyhtiöillä on samat haasteet. Uudet investoinnit kasvuun edellyttävät lainarahoitusta. Talousarvion yhteydessä suunnitellaan investoinnit ja niiden rahoitus kuntakonsernille tuleville vuosille.

Henkilöstö

Tarkastuslautakunta toteaa, että strategiset tavoitteet eivät toteutuneet henkilöstön osalta kaikilta osin. Sairauspoissaolojen määrä ylitti asetetun tavoitteen (alle 12 pv/henkilö/vuosi), mutta poissaolojen määrä oli selvästi alle kunta-alan keskiarvon (20,7 pv/hlö v. 2022). Työhyvinvointikyselyn palautteiden perusteella aloitettiin työhyvinvointisuunnitelman laatiminen. Huolestuttavaa on mielenterveyteen ja jaksamiseen liittyvien sairauspoissaolojen suuri määrä (33 % poissaoloista).

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomion henkilöstön aktiiviseen kouluttautumiseen. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä veto- ja pitovoiman lisäämistä osaavan henkilöstön saamiseksi. Tarkastuslautakunta toteaa, että henkilöstöä siirtyy lähivuosina paljon eläkkeelle ja tämä luo haastetta osaavan henkilöstön rekrytointiin, mutta antaa mahdollisuuksia henkilöstösuunnittelulle.

Vastine: Monica?

Tarkastuslautakunnan havainnot palvelualuekohtaisesti

Hallintopalvelut

Tarkastuslautakunta toteaa, että taloudelliset ja strategiasta johdetut tavoitteet voidaan katsoa toteutuneen.

Vastine: Ei vastinetta.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Tarkastuslautakunnan toteaa, että taloudelliset ja strategiset toiminnalliset tavoitteet eivät täysin toteutuneet. Tarkastuslautakunta pitää henkilöstön saatavuusongelmaa merkittävänä riskinä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kuntalaisten hyvinvointisatsauksia jatketaan ja suosittaa hyvinvoinnin kehityksen laajempaa raportointia myös toimintakertomuksessa esimerkiksi HYTE-toiminnan osalta.

Väestöennusteen mukaan syntyvyys ja lasten määrä tulee laskemaan merkittävästi. Tarkastuslautakunta suosittaa, että väestöennuste huomioidaan ennakoivasti palveluverkkosuunnittelussa. Tarkastuslautakunta näkee yhtenä merkittävänä riskinä toimitilojen vajaakäytön ja käyttämättömän tilan lisääntymisen.

Vastine: Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella on tehty toimia henkilöstöriskien hallinnassa. Palvelualueen esihenkilöille toteutettiin yhteisöllisen johtamisen koulutus toimintavuoden 2023–2024 aikana. Koulutuksella tuettiin yksiköiden johtamistyötä ja henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämistä. Varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa on panostettu rekrytointiin ja rekrytoinnin kehittämiseen sekä uuden työntekijän perehdytykseen. Varhaiskasvatuksessa on myös suunniteltu pidempikestoista ohjelmaa yhdessä henkilöstöosaston kanssa työntekijöiden poissaolojen vähentämiseen ja sitä kautta henkilöstön jaksamisen tukemiseen. Vuoden 2023 palkkaratkaisujen järjestelyerästä suunnattiin varhaiskasvatuksen palkkojen korjaukseen suhteellisesti suurempi osuus kuin muille työntekijäryhmille. Opetuspalvelut ovat jatkaneet oman henkilökunnan kannustamista erityisopetuksen täydennyskoulutukseen, jotta saadaan lisää päteviä erityisopettajia opetuksen tulosalueelle. Mäntsälän kunnassa on käytössä 10 päivän palkallinen tuki henkilöstölle, jotka kouluttautuvat aloille, joilla kunnassa on työntekijäpuolaa.

Kuntalaisten hyvinvointiin liittyviä katsauksia raportoidaan osavuosikatsauksissa ja kuntalaisilloissa, joita on pidetty eri puolella Mäntsälää. Elinikäisen oppimisen ja hyvinvointipalvelualueen asioita on hyvinvointipäällikkö käynyt kertomassa säännöllisesti kunnan johtoryhmässä ja kunnanhallituksessa. Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen osavuosikatsauksissa seurataan hyvinvointisuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden etenemistä. Kunnanvaltuusto saa vuosittain erillisen selvityksen

hyvinvointisuunnitelman toteutumisesta hyvinvointiraportissa. Hyvinvointilautakunnan raportointia voidaan kehittää ja ottaa laajemmin esille hyvinvointityön raportointi toimintakertomuksessa.

Vuoden 2023 aikana tehtiin Strateginen tilaselvitys, jossa tarkasteltiin sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tiloja ja tulevia tilatarpeita. Selvityksessä kiinnitettiin erityinen huomio vapaa-ajan palveluiden tilatarpeisiin ja Mäntsälän keskustan alueen kouluihin. Ennen selvitystä tilattiin Mäntsälän väestöennuste, jotta Strategisen tilaselvityksen pohjatiedot olivat mahdollisimman ajantasaiset. Selvitys valmistui elokuussa 2023. Selvityksen pohjalta aloitettiin syksyllä tarkempi valmistelutyö, joka pohjautuu strategiseen tilaselvitykseen. Selvitystyötä ohjaamaan kunnanhallitus asetti ohjausryhmän, johon kuuluvat kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien puheenjohtajat sekä kunnanjohtaja, tekninen johtaja, talousjohtaja ja sivistysjohtaja. Ryhmän sihteerinä toimii opetuspäällikkö. Ryhmälle asioita on valmistellut viranhaltijoista koostunut valmisteluryhmä, jonka työtä johtaa kunnanjohtaja. Mäntsälän kunnan strategisen tilaselvityksen jatkovalmistelussa on huomioitu tarkastuslautakunnan esille nostamat riskit.

Tekninen ja elinvoimapaalvelut

Tarkastuslautakunta katsoo, että talousarvio on toteutunut hyvin maailman talouden epävarmuudesta, Ukrainan sodasta ja Suomen taloudellisen tilanteen heikentymisestä huolimatta. Tarkastuslautakunta toteaa, että yleisen taloudellisen tilanteen heikentyminen näkyy uusien asuinrakennushankkeiden ja vireillä olevien lupahakemusten määrän vähäisyytenä. Tarkastuslautakunta toteaa toiminnan kannalta positiivisena kehityksenä henkilöstön vaihtuvuuden vähentymisen sekä onnistuneet rekrytoinnit.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että investointihankkeet perustuvat hyvään suunnitteluun, jotta rautatieaseman pyöräkatoshankkeen kaltaisia ylityksiä ei jatkossa tule.

Vastine:

Investoinnit

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2023 investoinnit toteutuivat kokonaisuudessaan suunnitellun mukaisesti. Investoinnit rahoitettiin tulorahoituksella. Toiminnan ja investointien rahavirta oli 4,3 milj. euroa positiivinen ja 1,5 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Tarkastuslautakunta arvion mukaan suunnitelmavuosien 2025–2026 investointisuunnitelma kasvattaa kunnan velkataakkaa tilanteessa, jossa vuotuiset käyttötulot eivät riitä lainanhoitokuluihin.

Tarkastuslautakunta muistuttaa investointihankkeiden huolellisen valmistelun tärkeyttä, tarkkaa tarveharkintaa sekä kokonaisvaltaista ennakkovaikutusten arviointia, mikä sisältää toimintaympäristön, väestökehityksen sekä talouden kantokyvyn arvioinnin.

Tarkastuslautakunta korostaa Mäntsälä2026 -sopeuttamisohjelman periaatteiden mukaisten toimenpiteiden jatkamisen tärkeyttä.

Vastine:

Kuntakonserniin kuuluvat yhtiöt

Nivos Oy

Tarkastuslautakunta toteaa, että Venäjän hyökkäyssota on vaikuttanut negatiivisesti Nivos-konsernin toimintaan. Tarkastuslautakunta pitää suurta velkamäärää merkittävänä riskinä, kun korkotaso on vakiintumassa 3–4 %:n tasolle. Tarkastuslautakunta suosittaa pitkän tähtäimen rahoitus- ja kehityssuunnitelman laatimista.

Vastine:

Mäntsälän Kodit Oy

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota yhtiön mittavaan lainamäärään ja kykyyn selviytyä takaisinmaksusta.

Vastine:

Mäntsälän Jäähalli Oy

Tarkastuslautakunta toteaa, ettei yhtiön nollatulostavoite toteutunut ja kävijämäärätavoitteen toteutumisesta ei raportoitu. Yhtiön taloustilanne nähdään erittäin vaikeana mittavan velkamäärän ja kasvaneiden korkokustannusten vuoksi. Yhtiön toiminta on täysin kunnan taloudellisen tuen varassa.

Vastine:

Mäntsälän Yrityskehitys Oy

Tarkastuslautakunta toteaa, että yhtiö saavutti vuodelle 2023 asetetut tavoitteet osittain.

Vastine:

Muut havainnot

Tarkastuslautakunta katsoo että, kunnan on jatkettava tulorahoituksen riittävyttä vahvistavia toimenpiteitä ja talouden sopeuttamista. Lisäksi kasvava globaali epävarmuus lisää talouden haasteita mm. kohonneiden kustannusten ja korkotason vuoksi.

Tarkastuslautakunta muistuttaa kunnan merkittävistä takausvastuista ja tytäryhtiöiden mittavasta velkamäärästä. Myös tytäryhtiöissä tulisi laatia pidemmän aikavälin rahoitussuunnitelma ja sopeuttamisohjelma.

Vastine: Tarkastuslautakunnan havainnot voi pitää oikeana.